

(חמשון סעטוד 9)

ושל נטיבויות המפרץ הפרסי, והמעבר ב' תעלת סואץ. ניתוק הנפט — אם בשדות עצמם ואם בתעלה או בצינורות — הוא מסקדין מוחת לכלכלה הבריטית.

לכן לוחמת בריטניה על עמדותיה הצבאיות האחרונות: בקפריסין, בעיראק, ובירדן. גם למענה זאת מלחמת-קיום.

בוז ובוז. משך זמן רב היתה השיטה הבריטית פשוטה ועקבית: בוז לצרפת, בוז לישראל. בריטניה הכירה עוד מן ההתחלה בעוצמתה של התנועה הלאומית הערבית. היא לא ניסתה ללחום בה, כמו צרפת וישראל, אלא לרכב עליה ולהטות אותה ל' אפיק רצוי לה.

לגבי מדינה קולוניאלית, היה זה חשבון מוטעה. הוא האט אמנם את קצב שקיעתה של בריטניה, אך לא יכול היה למנוע אר' תה. ברגע שנמצא מנהיג פעיל לתנועה הלאומית הערבית בדמותו של עבד אל-נאצר, שוב לא היה מנוס מן הקרב.

הבריטים ניסו לדחות גם קרב זה. הם פינו את תעלת-סואץ, הסיתו נגד ישראל, ניסו להפסיק את המצרים בסודאן. אולם אי-אפשר היה לעצור את הרווץ המצרי. כאשר הלאים את התעלה, הבינה גם בר' סניה ההסנית כי המאבק הפך לקרב ל' חיים ולמוות. היא הכריזה מלחמה בנאום שקט של סר אנתוני אידן, כאשר כינה את הסגן-אלוף המצרי בשם "פאשיסט".

ראש או זנב. תחלה ניסתה בריטניה לפלוש ישר לאזור התעלה, אולם הרוסים והאמריקאים מנעו זאת. המצרי ניצל את שהותו כדי לכבוש את ירדן במפנים. נצחון זה איפשר לו לפנות, כרצונו, נגד ישראל או נגד עיראק. אפשר היה להניח שקודם כל ישתדל להפיל את המשטר הנפוצ בריטניה בעיראק, ולהלאים את הנפט האנגלי.

הפעם הבינה בריטניה ששוב אין לה מה להפסיד. כמו צרפת, יכלה גם היא ל' הגיד: "עבד אל-נאצר או אני". היא העדיפה את האפשרות השנייה.

הרעיון הטבעי היה להפליש את עיראק לירדן. הוא נכשל לא רק בגלל התנגדותה המוצהרת של ישראל, אלא בעיקר מפני ש' היה ברור שהצבא הירדני והמוני הירדן יתנגדו בכוח לפלישה — אלא אם כן ת' קמה לה פלישה ישראלית למערב הירדן. בימים אחרים היתה בריטניה מתנגדת בכל כוחה לתפשטות ישראלית, ולו גם רק כדי לקנות את ירדות הערבים. גם עתה המשיכה תחנת-השידור הערבית בלב בקפ' ריסיץ להסית נגד ישראל מדי יום ביומו.

אריה שאג — מי לא יראז? שאל ה' נביא הישראלי. הערבים סברו כי שוב אין מה לירוא מפני האריה הבריטי. היה זה חשבון קצר-ראוי.

הנשר עושה

גורם אחד ויחיד יכול למנוע את המלחמה ברגע האחרון. והוא הנשר האמריקאי.

בזמנים כתיקונם שולט גשר זה שלטון ללא מצרים כמעט על כל הגורמים — מלונדון, דרך פאריס, עד ירושלים. אולם משך כמה ימים, אחת לארבע שנים, ק' צוצות כנפיו של הנשר. במשך כמה ימים אלה הוא שוקע כל כולו בתוך קלחת הבח'רות. מי שרוצה לסדר עניינים בשקט, ללא התערבות אמריקאית, משתדל לעשות זאת בימים אלה.

סום עיקרי. לבחירות באמריקה חסר, עד השבוע, סלע-מחלוקת מרכזי. כמעט ולא היה זיכות בין שני המועמדים. קשה היה להבחין מה ההבדל בין דוויט אייזנהואר לבין עלי טיבסון. מלחמה במרחב יכלה לספק סלע כזה. הנשיא אייזנהואר רוכב על סוס עיקרי אחד: שהוא החזיר את השלום לאמריקה לעולם. הוא שם קץ למלחמת קוריא, מנע

להתקיף-אבל מהר!"

משה דיין ולוחמי פעולת-הגמול
לג' הייתי במקומו של דויד בן-גוריון...

הצבא העיראקי. בעמוד אחר, מביא השבועון מאמר מאת ציר הלייבור בבית-הנבחרים, יאן מיקארדו, שביקר לא מומן בישראל אצל בתו, חברת קיבוץ. כותב מיקארדו:

"עד כה שימשה ישראל כדורגל במלחמה הקרה — הגוף היחידי שקיבל בעיטות משני הצדדים בבת אחת. היא גם היתה שעיר לעזאזל במאבק בין מצרים ועיראק על מנהיגות העולם הערבי, כשכל אחת השתדלה להוכיח ששנאתה לישראל גדולה מזו של השניה. עתה, כשהמצב הגיע לסף ההתפוצצות, היה זה כשלונו של המזימה הבריטית האחרונה שגרם לפתיחת מעשי האיבה בין ישראל לירדן.

"שמענו לאחרונה כי פעולות התגמול המאסיביות של צבא ישראל נגד הירדן היו רק הקדמה למלחמת כיבוש, שתנצל את מצבה הנוכחי של מצרים כדי לחסל את המובלעת הירדנית. אין כל הגיון בדעה זו. אילו היו אלה שיקוליו של בן-גוריון, היה יוצא להתקפה כבר לפני חודשיים, כשמצרים היתה נתונה במלוא עוצמת הסיכסוך עם בריטניה וצרפת סביב משבר הסואץ. אז גם לא היו עדיין ריכוזים בריטיים בקפריסין, העלולים להתערב לטובת הירדן. אם רצה באמת בכך, היה צה"ל מסוגל באותם הימים לכבוש את המשולש תוך ימים אחדים, לפני שאינו מעצמה היתה מצליחה להתערב.

"הסיבה למתיחות הנוכחית נעוצה במקום אחר: התפוררות האחיה הבריטית על הירדן, ותוכנית כניסתו של צבא עיראקי לשם. הצבא העיראקי גדל לאחרונה. הוא מצויד היטב בנשק בריטי, שסופק לו על-ידי-שבון אמריקה. בצבא זה משרתים כיום יועצים ומדריכים בריטיים, קיימת ההתחייבות הבריטית לאמן את הצבא העיראקי ולבנות את חיל-האוויר שלו. מובן שהצבא צבא זה מול גבולה, תגרור את ישראל למלחמה מיידית.

"... לעת עתה נדחתה כניסת העיראקים — לא מפני חשש של התערבות ישראלית, כי אב מפני החשש שהאגף הפרו-מצרי של הלגיון יתנגד בכוח להשתלטות עיראקית. והעיראקים נרתעו מפני חשיפה כה גלויה של השקרים על אגדת האחדות הערבית. גם במקרה זה, נסתיימה המזימה הבריטית בתוצאות הפוכות מאלו שקיוותה להשיגן: העיראקים הבעד-בריטיים נשאר בחוץ, ואילו ידידי מצרים השתלטו על המצב.

"על כל פנים, אם תוחת' ישראל שותקים עדיין, הרי זה רק בגלל איכניסתו של הצבא העיראקי לירדן. ברגע שיוזו, ירעמו התותחים."

ההזדמנות עכשיו. את הערכת הסיכויים למלחמה, נתן השבועון מפי פרשנו הצבאי. בתום ביקורת על שני ספרים אנגליים שתיארו את מלחמת תשי"ח, אחד מצד הערבים ואחד מצד צה"ל, הסביר הפרשן מרוע מחייב ההגיון הצבאי כי ישראל תחסל בהקדם את המובלעת הירדנית. כתב הפרשן: "יתכן מאד כי זוהי ההזדמנות לחסל את המשולש — אותו פגיון המכתן ללבה של הלאיבה — ולהרחיב את גבולות ישראל עד לתחום הטבעי, המחוייב עלידי ההגיון הגיאוגרפי והצבאי כאחד — נהר הירדן.

"... אילו הייתי במקומו של דויד בן-גוריון, ואילו היו השיקולים צבאיים השיקולים היחידים שקבעו את מעשי — הייתי מחליט להתקיף. אבל מהר — לפני שתלך ההזדמנות לאבוד."

המתיחות בין ישראל לשכנותיה העסיקה השבוע את עתונאי ומדינאי העולם לא פחות מאשר העסיקה את אזרחי ישראל. ניו סטייטסמן אנד ניישן, שבועון בעל חשיבות רבה מאד בדעת-הקהל הבריטית, הקדיש לא פחות מחמשה מאמרים לשאלה זו.

במאמרו הראשי, כתב השבועון, המבטא כיום במידה רבה את עמ' דתה הרשמית של מפלגת העבודה הבריטית: "לפי כל הסימונים, לא ייכנס צבא עיראקי לירדן. אך ה' מצב המתווה ימשיך להיות רה" סכנות. בשעה זו מותרו שריון סורי לאורך הגבול, מול ישראל ו' ירדן כאחת. ואילו בתוך מדינת ישראל מתקרב מצב-הרוח לנקודת' משברי. עתה נשאר רק לראות אם בן גוריון יחליט שהתערבות סורית מהווה איום לבטחון מדינתו או לא." מה תעשו בריטניה אם תחליט ישראל לפעול? על כך משיב הש' בווען: "כמעצמה התחומה גם על הצהרת שלוש המעצמות וגם על חוזה ההגנה הבריטי-ירדני, מוגדרות

ההתחייבותנו בצורה ברורה: אם תכבוש ישראל את המשולש ממערב לירדן, חייבים אנו לבוא לעזרת ממלכת הירדן. השאלה היא רק: איך נעשה זאת?

"כל עוד לא נפתרה סופית, בעיית הסואץ, ספק אם הממשלה תוכל להטור את כותה-המחץ, המרוכז כיום בקפריסין, למלחמה בירדן. אולם גם במקרה שהצבא הבריטי יתערב במלחמה זו, אין כל בטחון כי התערבותו תהיה בעלת משקל מכריע. יחד עם זאת, נעה דעת-הקהל בבריטניה בהתמדה לטובת ישראל, והיא לא תסכים בשום אופן להפצת ערים ישראליות על-ידי מטוסים בריטיים, ואף לא להרעבה האיטית שתבוא כתוצאה מסנקציות כלכליות נגד ישראל."

בריטניה חייבת לפעול. אחרי שפסל את הרעיון של התערבות צבאית בריטית במלחמה בין ישראל לשכנותיה, המ' שיק השבועון לנתח את גורמי המתיחות ואת הסיבות שהביאו את בריטניה לאולטימ' במרחב.

"משך שנים יכולנו להסתיר את פשיטת-הרגל של המדיניות הבריטית בשטח זה רק הודות לאיטיות חזירתה של ברית' המועצות למזרח-התיכון, וכן הודות לאגדות שנוקמו סביב עוצמתה של האימפריה הבריטית. עיסקת הנשק הצ'כית, וכש' לונגו בפרשת הסואץ, חשפו את חולשתנו האמיתית. אי-הצלחתנו להגביל את זרם הנשק למזרח התיכון נטלה מדינתו את האפי' שרות לפעול כשופט-מסקה, כפי שהתחייבנו לעשות.

"אך אין אנו יכולים להתעלם מהאחריות המוטלת עלינו. מצד אחד, איננו יכולים להשלים עם חיסולה של ישראל, המדינה המזרח-תיכונית היחידה הרוגלת באותם ערכים שאנו דוגלים בהם. מצד שני, איננו יכולים לסמוך את דינו על מדיניות של התפשטות הרוקפנית, אשר ישראל תהיה חייבת לנקוט בה, אם רצונה להמשיך ולהתקיים.

"אין טעם לומר שבריטניה רואה את תפקידה בשמירה קפ' דנית של שביתת הנשק. זה לא מספיק. כל עוד מסרבות מדינות ערב לחתום על חוזה שלום או ליישב את הפליטים, וכל עוד שהן ימשיכו להחדיר מסתננים אל תוך שטח ישראל, ילך הלחץ על ממשלת-ישראל ויגבר, בדרישה להתפשט מזרחה. כי עלידי תמיסת המובלעת הירדנית תבטיח ישראל לעצמה שליטה על מימי הירדן, תסלק את האיום הצבאי על תלאיב ותצדע צעד ניכר לקראת עצמאות כלכלית.

"ישנן עוד סיבות להתערבות ישראלית. בראש וראשונה ע' מדת התפוררות העוצמה הבריטית, העשויה להביא בעקבותיה חלוקה של מזרח ממלכת הירדן בין עיראק וסוריה. במקרה זה, תיאלץ ישראל לכבוש את הגדה המערבית.

"על כן ברור כי בריטניה, אשר גרמה למשבר, חייבת לבחור בעמדה תקיפה. הברירה היא בין נטישת ישראל לחלוטין, לבין הגשת עזרה שתאפשר לה לבצר את בטחונה. אין אפשרות שלישית. ברור כי איננו יכולים לבחור באפשרות הראשונה ונשארת רק השנייה.

"על כן, עלינו תחילה לחדול מלבקש את ירדות הערבים — שלא תינתן לנו בלאו הכי. שנית, עלינו לדרוש מברית-המועצות גישה מעשית ושקולה לאזור זה, עלידי שיתופה בדיננים וב' הכרעות. שלישית: בריטניה חייבת להבהיר לכל הנוגעים בדבר כי הינה רואה בהסדר טריטוריאלי ופוליטי סופי דבר שלא הותר עלינו."

הסתבכות אמריקאית בהודרסיין. עתה לא יכול היה להסתובב במלחמה מרחבית, מבלי לסכן את בחירתו מחדש. לכן ניסה למנוע את המלחמה עד הרגע האחרון. לכן לא יכול היה לעצור את הכוח הישראלי ב' צאתו לקרב. החמירו את מצבו מליוני הקולות היהר' דיים. שום מועמד אמריקאי אינו יכול